

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Stijn van Cleef
s.van.cleef@nijmegen.nl
T 024 – 329 27 93

Ons kenmerk

22.002078

Datum 6 december 2022
Onderwerp Rigter proces: terugblik

Geachte leden van de raad,

Op 12 oktober jl. heeft u een technische briefing gehad over het Rigter proces en de schikking waarmee de procedure eindigde. U heeft gevraagd om een brief met de lessen die het college uit de Rigtercasus heeft getrokken. Met deze brief komen wij aan uw verzoek tegemoet.

1. Versterken wat preventief kan, reactief optreden als het moet
Voorop staat wat het college betreft dat onze inwoners kwalitatief en kwantitatief goede zorg en ondersteuning moeten ontvangen als zij die nodig hebben. Zorggeld moet zoveel mogelijk aan zorg worden besteed. Fraude moet worden aangepakt omdat het de solidariteit van het stelsel van zorg en ondersteuning ondermijnt. Alle ondersteuning wordt immers betaald met gemeenschapsgeld.
De Rigtercasus heeft ons geleerd dat het uitvoeren van een fraudeonderzoek en het terughalen van verstrekte gelden, een zeer tijdrovende en kostbare operatie is. Dit moeten we steeds goed afwegen ten opzichte van het belang van cliënten, en daarmee het laten doorlopen van zorg waarover we ernstige signalen ontvangen over kwaliteit en/of kwantiteit. Ook de risico's ten aanzien van het mogelijk omvallen van de zorgaanbieder door bijvoorbeeld faillissement en gevolgen voor de woonsituatie van inwoners moet daarin goed meegewogen worden.

De fraudeaanpak heeft een grote impact gehad op de mensen die zorg ontvingen van de Rigtergroep. Alle bewoners van de beschermd wonen-locaties moesten daardoor in een korte tijd worden geherhuisvest en ondergebracht bij een andere zorgverlener. Dat is goed verlopen, maar het was ingrijpend voor de betrokkenen. Uiteindelijk is iedereen goed terecht gekomen en ontvangen ze de zorg en begeleiding die past bij de zorgvraag van de betrokken personen. Dat was het primaire doel van ons college. Mede door deze actie is een nieuwe vorm van begeleiding ontwikkeld en ingevoerd, namelijk beschut wonen.

De Rigtercasus heeft ons duidelijk gemaakt dat effectieve fraudeaanpak vereist dat sterk wordt ingezet op de preventie.

In deze casus was sprake van fraude met pgb-gelden. Het pgb is fraudegevoeliger dan zorg in natura en vooral voor een bepaalde (kwetsbare) groep mensen. Het heeft de vraag opgeworpen of mensen die een pgb willen welbewust en weloverwogen daarvoor kiezen. Overzien zij, of hun ouders of budgetbeheerder, de consequenties van de keuze voor een pgb? We hebben daarom de regels in onze verordening aangescherpt om het pgb vooral te verstrekken aan mensen die daar weloverwogen voor kiezen en voldoende bekwaam zijn om te sturen op de pgb-zorgaanbieder. Ook hebben we in onze regels verduidelijkt welke kosten wel en niet voldaan mogen worden uit een pgb. We hebben ook geleerd dat we onze acties goed en tijdig moeten afstemmen op de budgethouders zelf als er sprake is van pgb.

Andere preventieve maatregelen zijn het selecteren bij een aanbesteding op kwalitatief goede aanbieders en het gebruik maken van nieuwe instrumenten zoals de financiële toets en de Bibob-toets.

Samenvattend hebben we geleerd dat ingrijpen in zo'n situatie als deze een zeer zorgvuldige afweging vraagt. Door in te zoomen op deze zaak konden we ook laten zien welke potentiële risico's er aan het pgb kleven. En, in het verlengde hiervan, hoe belangrijk het is om goed naar de voorkant, naar preventie, te kijken. Voorkomen is uiteindelijk echt beter dan genezen.

2. Handhaven doen we samen, we voeren regie op het netwerk

Handhaven op zorgfraude is geen doel of activiteit op zich. We werken in een keten met collega's en partners. We hebben geleerd dat we regie moeten voeren op de hele keten. Sinds de Rigtercasus hebben we het proces van screening en advisering over zorgcases gestructureerd en geïnvesteerd in multidisciplinaire overlegmomenten. We hebben geïnvesteerd in betere afstemming met de verschillende toezichthouders die in het zorgdomein actief zijn. Dit proces is nog steeds gaande, de netwerksamenwerking is nooit 'af' maar vraagt voortdurende aandacht. U bent daar ook over geïnformeerd in de raadsbrief van 29 maart 2022, waarin we de aanpak van zorgfraude hebben toegelicht.

3. Zorgvuldig handelen binnen beperkte wetgevende kaders

De Wmo 2015 en de Jeugdwet zijn kaderwetten die niet in details voorzien. Dat heeft ertoe geleid dat de Rigtercasus moest worden gevoerd in het privaatrecht. Dat heeft een aantal nadelen. In de eerste plaats geldt in het privaatrecht dat er verplichte procesvertegenwoordiging is. Met andere woorden: je moet een advocaat inhuren, wat zorgt voor een toename van de kosten. In de tweede plaats zijn deze procedures tijdrovender dan de reguliere procedures in het bestuursrecht, waardoor het langer duurt voordat er duidelijkheid komt. In de derde plaats zit de Wmo- en Jeugdwet-expertise bij de rechterlijke macht meer in het bestuursrecht dan in het privaatrecht.

De wetgeving die wij juist proberen te handhaven voorziet dus zelf niet adequaat in de handvatten om misstanden aan te pakken. Het is positief dat de Rigtercasus dit thema landelijk op de agenda heeft gezet. We hopen dat de wetgever dit zal omzetten in concrete verbeteringen. We hebben als college geleerd dat zorgvuldigheid in het proces, het op orde

hebben van de onderbouwing cruciaal is in de afweging ten aanzien van de stappen die we zetten om zo ook de rechterlijke toets goed te kunnen doorstaan.

4. Besturen vraagt naast zorgvuldigheid lef: handhaven is een risico, niet handhaven ook

De Rigtercasus heeft ons geleerd dat we aan het pionieren waren. Het was een van de eerste grote, uitgebreide zaken die door een gemeente werd opgepakt sinds de decentralisatie van 2015. Weinig was duidelijk. Veel gemeenten kozen (en kiezen tot op de dag van vandaag!) voor een passieve houding als het aankomt op de aanpak van zorgfraude. En dat is wellicht ergens begrijpelijk, want pionieren brengt altijd risico's met zich mee.

Het college staat achter het besluit dat het uitgangspunt dat fraude moet worden bestreden, zwaarder moet wegen dan eventuele risico's. Goede zorg en ondersteuning staat altijd voorop.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester